

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YAZMA BECERİSİNE YÖNELİK METAFORİK ALGILARI

Esra Nur TİRYAKİ

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD
esranurtiryaki@gmail.com

Aygül DEMİR

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans
Öğrencisi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin Yazma becerisine yönelik metaforik algılarını belirlemektir. Araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemine uygun araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü'nde öğrenim gören 98 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmuştur. Araştırma verilerini toplamak amacıyla öğrencilerin metaforlarını yazabilmeleri ve kendilerini açıkça ifade edebilmeleri için bir form geliştirilmiştir. Bu form, "Yazı yazmak gibidir, çünkü" şeklinde bir cümleyle oluşturulmuştur. Öğretmen adaylarından konuyla ilgili tek bir metafor üzerine yoğunlaşıp gerekçesini açık bir biçimde ifade etmeleri beklenmiştir. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Verilerin analizi, Kodlama ve Ayıklama, Örnek Metafor Derleme, Kategori Geliştirme, Geçerlilik ve Güvenilirlik ve Verilerin Bilgisayar Ortamına Aktarılması aşamalarından oluşmaktadır. Sonuç olarak, 5 kavramsal kategori (Aktarım, Yaşam, Sanat, Özgürlük, Sonsuzluk) ve 72 metafor belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin en fazla metafor geliştirdiği kategori "aktarım" (%41.6) iken öğrencilerin en az metafor geliştirdiği kategori ise "sonsuzluk" (%8.3) olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Yazma becerisi, Dil eğitimi, Türkçe eğitimi.

TURKISH TEACHER CANDIDATES' METAPHORICAL PERCEPTIONS RELATED TO WRITING SKILLS

Abstract

The aim of this study is to determine Turkish education students' metaphorical perceptions related to writing skills. The research is carried out using one of the qualitative research, phenomenology. The working group of this study consists of Mustafa Kemal University Department of Turkish Education's 98 students. In order to collect research data have been developed a form that can write metaphor and be able to express themselves clearly. The form is based on that students completed the sentence: "writing.....because". It was expected to focus on only a metaphor and to clearly articulate the justification related to subject from candidate teachers. Data obtained has been evaluated via content analysis method. The data analysis process included coding and extracting data, compiling a sample metaphor, developing categories, validity and reliability and quoting metaphors by statistical data. As a result, 5 conceptual categories (Transfer, Life, Art, Freedom, Eternity) and 72 metaphor have been determined. The results of this study have been identified that the most developed metaphor category "transfer" (41.6%) while the least developed category "Eternity" (8.3%) by students.

Key Words: Metaphor, Writing skills, Language education, Turkish education.

Giriş

Dil edinimi anne karnından başlayıp yaşamın her anında eğitim ve öğretimle desteklenen bir süreçtir. Bu süreçte kişide gerçekleşmesi beklenen konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerileridir. Bu beceriler gerek örgün eğitimle gerek çevreden gelen uyarıcılarla gelişir. Dil öğretiminin temel hedefi, öğrencilerin dilin farklı bağlamlarda aldığı görünümleri kavramaları, dil aracılığıyla kendilerini ifade edebilmeleri, değişik bilgi kaynaklarına ulaşarak duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirmeleridir (MEB, 2006:2). Bu açıdan baktığımızda yazma becerisi bireyin olayları gözlemleyip verileri düzenlemesiyle oluşan analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel becerileri kullanmaya olanak sağlayan önemli bir süreçtir. Bu süreçte düşünceler düzenlenirken konuyla ilgili incelemelerde bulunulması var olan bilgilerle yeni edinilen bilgiler arasında ilişki kurulması gerekir. Soyut olan bazı düşünceler ve anlamlar arasında gerçekleşen bu ilişkilendirme sürecinde metaforlar önemli bir rol oynar.

Metafor, Türkçe sözlükte mecaz olarak ifade edilmiş ve “Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2011: 1641). Metafor; bağdaştırma (Onan, 2011), deyim aktarması (Aksan, 2006), eğretilme ve istiare (Kıran ve Kıran, 2006) gibi terimlerle ifade edilmiştir. Saban (2008: 460) ise, “metafor kavramının daha çok zihinsel ve düşünsel kavrayış sistemini simgelediğini, eğretilme (veya istiare) edebiyatta kullanılan diğer mecaz sanatları (örneğin, teşbih, benzetme, kinaye, vb.) gibi edebi ve sanatsal işlevi” olduğunu vurgulamıştır. Bu açıdan bakıldığında metafor, üst biliş sisteminin aktif kılındığı soyut ve karmaşık bir sistemdir. Ayrıca tecrübelerin dili metaforlar (Miller, 1987: 222) bir kavram ya da olgunun nasıl algılandığını ortaya koyması bakımından önemlidir (Aydın, 2011:26). Bireyin dil becerilerine yönelik algısını saptama konusunda da metaforlardan yararlanılabilir. Yazma eğitiminde metaforların kullanımı kişinin bilişsel becerilerinin düzeyi, hayal gücünün derecesi ve kavramları sembolleştirme kapasitesi hakkında bilgi verebilir. Lokoff ve Johnsen (2003: 8-9), kavram ve dil metaforunu birbirinden ayırmıştır. Kavram metaforu soyut düşünceleri kapsarken, dil metaforu ise bunları somutlaştırandır. Bu konuyla ilgili olarak “ Vakit nakittir” örneğini incelemiştir. Bu örnekte zamanı para ile kavramlaştırmıştır. Oysa ki “vaktini iyi harcamalısın” sözünde ise dil metaforu bulunmaktadır. Kavramların derin ve yüzey yapısıyla ilişkili olan metafor, yazmada kelimelerin farklı anlamlarını öğretmede etkili olarak kullanılabilir. Yazma, duygu ve düşünceleri açıkça sunma imkânı sağladığı gibi metaforla bu durum zenginleştirilebilir.

Literatürde yazma becerisi hakkında metaforik algıya yönelik çalışmalar şunlardır: Susar Kırmızı ve Çelik (2015), ilkokul 2. Sınıf öğrencileriyle gerçekleştirildiği ilk okuma yazma sürecine ilişkin metaforik algılarını bitki, bitkinin gelişimi, doğa, seyahat, hayal, eğlence, gelişim, kişileştirme, beceri, spor, uzay, yiyecek ve yenilik temalarında toplamıştır.

Topçuoğlu Ünal ve Tekin'in (2013), Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel yazma becerisine ilişkin metaforik algılarını betimlemek amacıyla yaptığı araştırmada "çok yönlü düşünme, tarafsızlık ve eşit muamele" olmak üzere üç kategori ortaya çıkmıştır.

Erdoğan ve Erdoğan (2012), 5. Sınıf öğrencilerin yazma hakkında metaforik algılarını belirlemek amacıyla 594 öğrenci üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda 14 kategori (değişim, bilgi, eğlenceli, sonsuzluk, ardışık, zenginlik/derinlik, gelişim, sıkıcı, korkunç, resim yapma, dil aracı, ihtiyaç, yorucu ve sevilen nesneler) belirlenmiştir.

Metafor eğitimiyle bilgilerin zihinde kalıcılığı artmaktadır. Reynold ve Schwartz'ın yaptığı araştırmada deneklere üzerinde çalışmaları için sekiz kısa metin verilmiş. Her metnin sonunda bir sonuç cümlesine yer verilmiş. Metin okumasından sonra deneklerden okuduklarını anlatmaları istendiğinde, metaforlarla yazılmış sonuç cümlelerinin düz yazılmış sonuç cümlelerinden daha fazla akılda kaldığı görülmüştür. Hatta bir metaforla biten metinleri okumuş olan deneklerin diğerlerine oranla metinle ilgili daha fazla ayrıntı hatırladığı anlaşılmıştır. Bu deney sonucunda Reynolds ile Schwartz metaforların yeniden üretim sürecini daha kolay başlattığı ve daha uzun sürmesini sağladığı sonucuna ulaşmışlardır (Draaisma 2007:37'den akt. Onan,2013:28-29).

Metaforlar temel dil becerilerinin gelişimine katkı sağlamakla birlikte bu becerilere yönelik algıyı da ortaya koyması açısından son derece önemlidir. Temel dil becerilerinden biri olan yazma becerisine yönelik algıyı tespit etmek içinde metaforlardan yararlanılabilir. Bu tespitler yazma becerisi ile ilgili sorunların kaynaklarını saptama ve öğrencilere verilecek yazma eğitiminin şekillenmesi konusunda yarar sağlayacaktır. Bu bilgilerden hareketle, bu çalışma, Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerisine ilişkin metaforik algılarının betimlemesini amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu araştırmada, Türkçe öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin yazma eğitimindeki metaforlarını belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemine uygun araştırma desenlerinden olgu bilimden (fenomenoloji) yararlanılmıştır. Fenomenolojik araştırmalarda farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 72). Ayrıca olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek gruplardır (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008: 19).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü 1 (n=64) ve 4. Sınıf öğrencileri (n= 34) oluşturmaktadır. Örneklemine ise, o gün çalışmaya katılan öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo1: Örneklemeye Ait Bilgiler

Cinsiyet			Sınıf		
Bay (n)	Bayan(n)	Toplam	1.sınıf (n)	4.sınıf (n)	Toplam
38	60	98	64	34	98

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak amacıyla öğrencilerin metaforlarını yazabilmeleri ve kendilerini açıkça ifade edebilmeleri için bir form geliştirilmiştir. Bu form, “Yazı yazmak gibidir, çünkü” şeklinde bir cümleyle oluşturulmuştur. Öğretmen adaylarından konuyla ilgili tek bir metafor üzerine yoğunlaşıp gerekçesini açık bir biçimde ifade etmeleri beklenmiştir. Öğrencilerin el yazılarıyla kaleme aldıkları metinler bu araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008:263). Verilerin analizinde aşağıdaki aşamalar sırasıyla uygulanmıştır:

- Kodlama ve Ayıklama Aşaması:** bu aşamada elde edilen veriler geçici olarak listelenmiştir. Öğretmen adaylarının metinlerinde metaforların anlaşılır ve açık biçimde yazılıp yazılmadığı kontrol edilmiştir. 98 form incelenmiş, ancak 26 formda sunulan metaforlar gerekçeleriyle ilişkisiz ve anlamsız bulunduğundan araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırma 72 form üzerinden yürütülmüştür.
- Örnek Metafor Derleme Aşaması:** Bu aşamada alfabetik sıraya göre listelenip tekrar gözden geçirilmiştir. Her metafor ifadesinden bir örnek seçilip başvuru kaynağı olarak kullanmak ve araştırmanın veri analiz sürecini ve yorumlarını geçerli kılmak için verileri en iyi temsil eden 72 metafordan örnek metafor listesi oluşturulmuştur (Saban, 2008: 465).
- Kategori Geliştirme Aşaması:** Bu aşamada öğretmen adaylarının metaforları yazma eğitimi bakımından incelenmiştir. Bu işlem sırasında örnek liste temel alınmış metaforları nasıl gerekçelerle destekledikleri tespit edilmiştir. Metaforun konu ve kaynak bakımından aralarındaki ilişkilere bakılarak toplam 5 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur.
- Geçerlilik ve Güvenilirlik Aşaması:** Bu aşamada toplanan veriler iki uzman tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Elde edilen 72 metafor ve 5 kavramsal kategoriden oluşan listeler başka bir uzmana verilerek eşleştirme yapması istenmiştir. Bu işlemden sonra görüş birliği ve ayrılığı karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman (1994:64)’ın “Güvenilirlik= ((Görüş

Birliği):($\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}$) $\times 100$ ” formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Uzman, sadece (özgürlük ve ölümsüzlük) metaforlarını araştırmacındakinden farklı bir kategoriyle ilişkilendirmiştir. Bu durumda, Güvenirlik = $70 / (70 + 2) \times 100 = 97$ olarak hesaplanmıştır.

- e) *Verilerin Bilgisayar Ortamına Aktarılması Aşaması*: Bütün veriler bilgisayar ortamına aktararak 72 metafor ve 5 kavramsal kategoriye temsil eden katılımcı sayısı (f) ve oranı (%) hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde Türkçe öğretmen adaylarının yazma ile ilgili metaforik algıları 5 kavram kategorisi, her bir kategorinin özellikleri, metaforunu en iyi açıklayan örnek imgeler ve gerekçelerle sunulmuştur.

Tablo 2: Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategori (n=5)	f	%	Metaforlar (n=72)	f	%
Aktarım	30	41.6	Duygu ve düşünce (16), Dost/dostluk (6), Su(3), Yaprak dökümü (3), Yolculuk(2)	5	6.94
Yaşam	12	16.6	Hayat (9), İnsan (3)	2	2.77
Sanat	15	20.8	Yapboz (5), El Sanatları(Örgü ve dikiş) (2), Resim(7), Tual(1)	4	5.55
Özgürlük	9	12.5	Özgürlük (7), spor(2)	2	2.77
Sonsuzluk	6	8.3	Derya (3), Ölümsüzlük (1), Yıldızlar (1), Ayna (1)	4	5.55

Tablo 2’ ye göre, 72 metafor 5 kavramsal kategoride incelendiğinde aktarım kategorisinin en fazla metaforu (%41.6), sonsuzluk kategorisinin en az metaforu (%8.3) bulunmaktadır. Kategorilerde bulunan metaforlardan en fazlası aktarım kategorisi (%6.94) dir. En azı ise yaşam ve özgürlük kategorilerine (%2.77) aittir. Metaforlara ilişkin örnek cümleler aşağıdaki gibidir.

Tablo 3: Aktarım Kategorisindeki Metaforların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Metafor	f	%
Duygu ve Düşünce	16	53.3
Dost/dostluk	6	20
Su	3	10
Yaprak dökümü	3	10
Yolculuk	2	6.6
Toplam	30	100

Bu kategoride, toplam 30 metafor tespit edilmiştir. Bu metaforlardan en fazla rastlanılan metafor %53.3 ile “duygu ve düşünce”; en az rastlanılan metafor ise %10 ile “su ve yaprak dökümü”dür. Metaforlara ilişkin örnek cümleler aşağıdaki gibidir.

Duygu ve düşünce metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak zihinde iletmeyi bekleyen duygu ve düşüncelerin nehir gibi taşmasına benzer. Çünkü insan duygu ve düşüncelerini yazıyla daha iyi ifade eder.”(1Ö22)

Yaprak dökümü metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak ağaçların yaprak dökmesine benzer. Çünkü insanda yazdıkça aynı yapraklar gibi içindeki duygu ve düşünceleri kağıda döker.”(1Ö23)

Tablo 4: Yaşam Kategorisindeki Metaforların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Metafor	f	%
Hayat	9	75
İnsan	3	25
Toplam	12	100

Bu kategoride, toplam 12 metafor tespit edilmiştir. Bu metaforlardan en fazla rastlanılan metafor %75 ile “hayat”; en az rastlanılan metafor ise %25 ile “insan”dır. Metaforlara ilişkin örnek cümleler aşağıdaki gibidir.

Hayat metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak hayata benzer. Çünkü hayat nasıl bir gün acı bir gün tatlıysa yazıya döktüklerimizde bir gün sevinçlerimiz bir gün hüznlerimiz olur.”(4Ö17)

İnsan metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak insan tanımaya benzer. Çünkü her yazı mutlaka yazarın hayatından az ya da çok izler taşır.” (1Ö19)

Tablo 5: Sanat Kategorisindeki Metaforların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Metafor	f	%
Yapboz	5	33.3
El Sanatları (Örgü ve dikiş)	2	13.3
Resim	7	46.6
Tual	1	6.6
Toplam	15	100

Bu kategoride, toplam 15 metafor tespit edilmiştir. Bu metaforlardan en fazla rastlanılan metafor %46.6 ile “resim”; en az rastlanılan metafor ise %6.6 ile “tual”dır. Metaforlara ilişkin örnek cümleler aşağıdaki gibidir.

Resim metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak resim yapmaya benzer. Çünkü resim yapmak için renklere ihtiyacımız vardır ve bu renkler resmi oluşturan en önemli öğelerdir. Yazı yazarken de harfler bu görevi üstlenir. Renklerin bir araya gelerek resmi oluşturduğu gibi harfler bir araya gelerek yazıyı ortaya çıkarır.”(4Ö8)

Tual metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak bir ressamın tualine benzer. Çünkü boş bir kâğıt yazarın tualine yazar ise onu dolduran ressamdır. Ressam farklı renkleri kullanarak renk cümbüşü oluşturur. Yazar da yazısını mecaz yaparak söz sanatlarını kullanarak renklendirir.”(4Ö7)

Tablo 6: Özgürlük Kategorisindeki Metaforların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Metafor	f	%
Özgürlük	7	77.7
Spor	2	22.2
Toplam	9	100

Bu kategoride, toplam 15 metafor tespit edilmiştir. Bu metaforlardan en fazla rastlanılan metafor %77.7 ile “özgürlük”; en az rastlanılan metafor ise %22.2 ile “spor”dur. Metaforlara ilişkin örnek cümleler aşağıdaki gibidir.

Özgürlük metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak özgürlüğe benzer. Çünkü insan söylemek istediği şeyleri kimi zaman dile getiremez ama yazı yazarak içinden gelen şeyleri özgürce dışavurur.”(1Ö17)

Spor yapmak metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak doğada yürüyüş yapmaya benzer. Çünkü doğada yürüyüş yapmak nasıl ki rahatlatıyor ve temiz nefes almamızı sağlıyorsa yazı yazmak da öyledir yazı yazmak insanı rahatlatır içimizdeki sıkıntıları kâğıda dökerek nefes almamızı sağlar.”(4Ö6)

Tablo 7: Sonsuzluk Kategorisindeki Metaforların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Metafor	f	%
Derya	3	50
Ölümsüzlük	1	16.6
Yıldızlar	1	16.6
Ayna	1	16.6
Toplam	6	100

Bu kategoride, toplam 15 metafor tespit edilmiştir. Bu metaforlardan en fazla rastlanılan metafor %50 ile “derya”; en az rastlanılan metafor ise %16.6 ile “ölümsüzlük, yıldızlar, ayna”dır. Metaforlara ilişkin örnek cümleler aşağıdaki gibidir.

Derya metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak sonsuz bir deryaya benzer. Çünkü yazı yazma eyleminin sonu yoktur var olduğumuz sürece yazı yazmaya ihtiyaç duyacağımız bir gerçektir.”(1Ö26)

Ölümsüzlük metaforunun gerekçesi, “Yazı yazmak ölümsüzlük gibidir. Çünkü tarihe meydan okunabilmişse bugün hala tarihte yaşananlardan ders alınabiliyorsa bu yazının kalıcılığı ölümsüzlüğü sayesinde.”(1Ö22)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının yazma ile ilgili metaforik algıları beş kavramsal kategoriden 72 metafordan oluşmaktadır. Bu kategorileri “aktarım, yaşam, sanat, özgürlük, sonsuzluk” oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerin en fazla metafor geliştirdiği kategori “aktarım” (%41.6), en az metafor geliştirdiği kategori ise “sonsuzluk” (%8.3) olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra alan yazındaki “yazı” tanımları ile araştırma sonucunda tespit edilen metafor ve metafor kategorilerini karşılaştırdığımızda sonuçların tutarlı ve uyum içinde olduğu görülmektedir.

Karatay’a (2013: 21) göre bir iletişim aracı olarak yazı, yüzyıllardır dünya milletleri tarafından değişik şekillerde kullanılmış, hiçbir yetenek ya da buluş, yazının keşfinden daha çok insanoğlunun medeniyetine katkıda bulunmamıştır. İnsanoğlu elde ettiği deneyimlerini gelecek nesillere yazı aracılığı ile aktararak bugünkü bilim, kültür ve medeniyet seviyesine ulaşmıştır. Sever’e (2004: 24) göre “yazmak” duyduklarımızı düşündüklerimizi tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı

aktarma eylemidir. Özbay'a (2007: 115) göre "yazma" duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak bir takım sembollerle aktarılmasıdır. Görüldüğü üzere bu tanımlar tespit edilen metafor kategorilerinden yazının duygu ve düşünceleri aktarma aracı olarak nitelendirildiği 'aktarım' kategorisi ve yazının yaşamdan izler taşıdığının belirtildiği 'yaşam' kategorisi ve bu kategorilerin içinde yer alan metaforları destekler niteliktedir. Coşkun' a (2009: 50) göre yazı birçok yönden sözden farklı ve üstündür, "Söz uçar, yazı kalır" atasözü yazının söze göre üstün olduğu kalıcılık niteliğini vurgulamaktadır.

Yazılı anlatım, insanların her türlü duygu ve düşüncesini yakın ve uzak çevredeki, hatta gelecekteki insanlara etkili biçimde ulaştırmasını olanaklı kılar. Tespit edilen kategorilerden yazının kalıcılığını ve sonsuzluğunu ifade eden 'sonsuzluk' kategorisi de bu tanımla aynı doğrultuda ve uyum içindedir. Diğer yandan Falih Rıfkı Atay yazı ile ilgili olarak şu sözleri dile getirmiştir: Düşündüğünü ve duyduğunu karşısındakine derli toplu anlatabilmek, ne bir meslek ne de bir sanattır. Hikâye yazmak bir sanattır. Fakat başından geçeni anlatmak (yazmak) bir sanat değildir (Yörük, 1989: 9). Aynı şekilde Ağca'da düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: Yazının icadıyla başlayan her alandaki gelişme ve ilerlemeler bizde ya yazı icat edilmeseydi ne yapardık düşüncesini doğurmaktadır. İletişim çağında olmamıza rağmen her gün biraz daha yalnızlaşan insanlar, bu sıkıntılarını gidermek için en çok nelere başvuruyorlar dersiniz. Fotoğraflar, kitaplar, filmler, tablolar, resimler. İşte bunların hepsi geçmişi günümüze taşıyan bir çeşit yazıdır (Ağca, 2001:174). Söz gelimi bu görüşlerin tespit edilen metafor kategorilerinden 'sanat' kategorisi ve altındaki metaforlarla uyum içinde olduğunu söylemek mümkündür.

Yazının kendini ifade etmede doğal bir eğilim olması insanın içindekileri dışa vurma isteğinden ileri gelmektedir. Bu sebeptendir ki insanoğlunun kendini en rahat en özgür biçimde ifade etmek için kullandığı en önemli araçlardan biri yazıdır. Bu da tespit edilen 'özgürlük' kategorisi ve altındaki metaforların gerekçeleri ile doğrudan paralellik gösterir. Görüldüğü gibi yazı, yazma farklı yönleri olan bir başlıktır. Araştırma sonucunda tespit edilen metafor kategorileri de yazının farklı yönlerini ortaya koyar niteliktedir. Yazının insanda uyandırdığı farklı çağrışımlar vardır. Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan kategorilerde bu çağrışımlardan yola çıkılarak sınıflandırılmıştır. Erdoğan ve Erdoğan (2012), 5. Sınıf öğrencilerin yazma hakkındaki metaforik algılarını 14 kategoride belirlemiştir. Bu kategorilerde duygular, deniz, resim, spor, su ve yıldız gibi metafor imgeleriyle öğrenciler yazmayı ilişkilendirmiştir. Bu açıdan bakıldığında araştırmamızda da benzer metafor imgeleri bulunmaktadır.

Dikkat çeken diğer bir husus araştırma sonucunda elde edilen metaforların olumlu özellikler göstermesidir. Tespit edilen metaforlardan yola çıkılarak öğrencilerin yazma becerisine karşı algılarının olumlu olduğu söylenebilir. Bu olumlu bakış açısı avantaj olarak kullanılmalı ve öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilmesi için kullanılmalıdır. Yazma becerisinin gelişiminde metaforlardan yararlanılarak eğitimler verilebilir. Böylece öğrencilerin yaratıcı yazma yeteneğinin

gelişimi hızlandırılabilir. Ders kitapları ve kullanılan materyallerde metafor kavramına yönelik metinler ve etkinlikler seçilebilir. Özellikle şiir, metafor kavramıyla ilgili eğitim verilmesine en çok imkan sağlayacak türdür. Öğrencilerin hem estetik becerileri hem de bilişsel becerileri ve konulara farklı bakış açıları geliştirmeleri sağlanabilir. Bir kelimenin farklı anlamlarının olduğu ve bir kavramın başka bir kavrama benzetilerek açıklanabildiği öğrencilere kavratılmalıdır. Böylelikle öğrencinin kelime hazinesi zenginleşerek aktif hale gelir ve yaratıcı düşünme ve soyut düşünebilme kapasitesi artar. Metaforlar yeni edinilen bilgilerle zihinde var olanları ilişkilendirerek bilginin kalıcılığını da artırır. Bu nedenle metaforlar eğitim ve öğretimde üzerinde durulması ve yararlanılması gereken bir başlıktır.

Kaynakça

- Aksan D.(2009). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Ağca, H. (2001). *Yazılı anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aydın, F. (2011). Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26, s. 25-44.
- Aldağ, H. (2006). Toulmin tartışma modeli. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1), 13-34.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Coşkun, E. (2009). Yazma eğitimi. (Ed: A. Kırkkılıç ve H. Akyol). *İlköğretimde Türkçe öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi, s.49-90.
- Erdoğan, T. ve Erdoğan, Ö. (2013). A metaphor analysis of the fifth grade students' perceptions about writing, *Asia-Pacific Edu Res*, 22(4), p.347–355 (Erişim Tarihi: 23 Ekim 2012)
- Forceville, C. (2002). The identification of target and source in pictorial metaphors, *Journal of Pragmatics*, 34, 1-14.
- Karatay, H. (2013). Süreç temelli yazma modelleri 4+1 planlı yazma ve değerlendirme modeli. (Ed: M. Özbay). *Yazma Eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi, s.21-40
- Kıran, Z. ve Kıran, A. (2006). *Dil Bilime giriş*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (1980). Metaphors we live by. (Ed. J. O'Brien), *The production of reality: Essays readings on social interaction*, Chicago, IL: The University Of Chicago Press, pp.103-115.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6., 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Miller, S.I., (1987). Some comments on the utility of methaphorsfor educational theory and practicee, *Educational Theory*, 37 (3) 219-227.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Onan, B.(2013). *Dil eğitiminin temel kavramları*. Ankara: Nobel Yayınları.

Onan, B. (2011). *Anlama sürecinde Türkçenin yapısal işlevleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Özbay, M. (2007).*Özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.

Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, ss: 459-496.

Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Susar Kırmızı F. ve Çelik, D. (2015). İlkokul öğrencilerinin ilk okuma yazma öğrenme sürecine ilişkin metafor algıları, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(10), p. 793-816.

Türk Dil Kurumu (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Ünal Topçuoğlu, F. ve Tekin, T. (2013). Eleştirel yazmaya ilişkin Türkçe öğretmeni adaylarının metaforik algıları, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(13), p. 1595-1606.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yörük, Y. (1989). *Güzel konuşma – yazma kılavuzu*. Ankara: Eğitim Yayınları.